

HE 8/2011 vp

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia väliaikaisesti siten, että Kansaneläkelaitos voisi korvata Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten lisäksi myös niitä kustannuksia, jotka syntyvät ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta. Korvausta maksettaisiin niiden järjestämistapakokeiluun osallistuvien ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta, jotka

ovat maksaneet vapaaehtoisen terveydenhoitomaksun ja saaneet näin oikeuden käyttää Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön palveluita. Laki ei sisällä muutoksia korvattavan toiminnan sisältöön.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2011 ja olemaan voimassa 30 päivään kesäkuuta 2015. Lakia sovellettaisiin niihin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta 1 päivän elokuuta 2011 ja 31 päivän heinäkuuta 2014 välisenä aikana.

PERUSTELUT

1 Nykytila

Terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n mukaisesti kunnan perusterveydenhuollon on järjestettävä opiskeluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden, ammatillista peruskoulutusta antavien oppilaitosten sekä korkeakoulujen ja yliopistojen opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kunnan suostumuksella järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Opiskeluterveydenhuoltoon kuuluu myös opiskelijan työharjoittelun aikainen terveydenhuolto. Terveydenhuoltolaki tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2011. Aiemmin vastaava säännös oli kansanterveyslain (66/1972) 14 §:n 1 momentin 6 kohdassa.

Terveydenhuoltolain 17 §:n perusteella Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (jäljempänä YTHS) tuottaa korkeakoulupaikkakuntien puolesta lakisääteisiä opiskeluterveydenhuollon palveluja yliopisto-opiskelijoille. YTHS on solminut kaikkien yliopistopaikkakuntien kanssa palvelujen tuottamista koskevan sopimuksen, jonka sopimus pohjan sisällön Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto on hyväksynyt. Kansanterveyslain nojalla sopimuksen hyväksyminen kuului sosiaali- ja terveysministeriön vastuulle.

Opiskeluterveydenhuollon sisällöstä säädetään terveydenhuoltolain 17 §:ssä. Sen mukaan opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät 1) oppilaitoksen opiskeluympäristön terveellisyiden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein; 2) opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin sekä opiskelukyvyn seuraaminen ja edistäminen, johon sisältyvät lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoille kaksi määräaikaista terveystarkastusta ja kaikille opiskelijoille terveystarkastukset yksilöllisen tarpeen mukaisesti; 3) terveyden- ja sairaanhoitopalvelujen järjestäminen opis-

kelijoille, mielenterveys- ja päihdetyö, seksuaaliterveyden edistäminen ja suun terveydenhuolto mukaan lukien; ja 4) opiskelijan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen sekä opiskelijan tukeminen ja tarvittaessa jatkotutkimuksiin tai -hoitoon ohjaaminen. Opiskeluterveydenhuollon sisällöstä on myös tarkentavia säännöksiä neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (338/2011).

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön toiminta rahoitetaan opiskelijoiden maksamilla vuotuisilla terveydenhoitomaksuilla ja käyntimaksuilla, Kansaneläkelaitoksen maksamalla korvauksella ja yliopistokaupunkien maksamalla yleisavustuksella. Vuokratuluihin säätiö saa vuokra-avustusta valtion talousarvion kautta opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Vuonna 2011 eri rahoittajatahojen osuudet YTHS:n kokonaistoimintamenoista on arvioitu seuraavasti: Kansaneläkelaitos (58,5 %), opiskelijat (19,0 %), yliopistopaikkakunnat (11,5 %), opetus- ja kulttuuriministeriön toiminta-avustus säätiön toimitilavuokriin (9,9 %) ja muut (1,0 %).

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11 §:ssä säädetään, että Kansaneläkelaitos voi suorittaa YTHS:lle kohtuullisen korvauksen sen järjestämän perusterveydenhuollon kustannuksista. Perusterveydenhuollolla tarkoitetaan opiskelijoiden terveyden edistämisen ja sairauksien ehkäisyn sekä hoidon kannalta tarpeellista toimintaa, yleis- ja erikoislääkäritasoisien avosairaanhoidon palveluja, mielenterveystyötä sekä suun terveydenhuoltoa lukuun ottamatta oikomishoidon sekä proteettisten ja hammasteknisten toimenpiteiden kustannuksia.

Korvattavuuden edellytys on, että hoidon tarpeellisuuden harkinta perustuu riittävät laatu kriteerit täyttävään toimintamalliin, joka tuottaa seuranta- ja vaikuttavuustietoja syntyneistä kustannuksista, tuotetuista palveluis-

ta sekä niiden vaikuttavuudesta. Korvausta voidaan suorittaa vain yliopisto- ja korkea-kouluopiskelijoiden terveydenhoidon kustannuksista. Yliopistoista säädetään yliopistolaissa (558/2009). Lain 1 §:n 1 momentin mukaan myös tiede- ja taidekorkeakoulut ovat yliopistoja. Ammattikorkeakouluopiskelijat eivät kuulu YTHS:n toiminnan piiriin (HE 113/2005), vaan heidän opiskeluterveydenhuoltonsa tuotetaan terveyskeskusten kautta.

Sairausvakuutuslain 13 luvun 12 §:ssä säädetään hyväksyttävistä kustannuksista, joita ovat opiskelijoiden perusterveydenhuollosta aiheutuneet tarpeelliset ja kohtuulliset käyttökustannukset ja perustamiskustannukset silloin, kun säätiö on järjestänyt palvelut omalla terveysasemalla tai näitä vastaavat maksut ja palkkiot. Sairausvakuutuslain 13 luvun 13 §:n mukaan korvausta suoritetaan toiminnan toteuttamiseksi tarpeellisten voimavarojen käytöstä aiheutuneista kustannuksista opiskelijakohtaisen laskennallisen enimmäismäärän perusteella. Lisäksi lain 13 luvun 14 §:ssä säädetään Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada tietoja ja tarkastaa säätiön toimintaa ja kirjanpitoa. Pykälä sisältää myös valtuutuksen antaa asetuksella tarkempia säännöksiä korvauksen määräytymisestä, hyväksyttävistä kustannuksista, tarpeellisista voimavaratarkistuksista, opiskelijakohtaisen enimmäismäärän vahvistamisesta sekä korvausmenettelystä.

Valtioneuvoston asetuksessa sairausvakuutuslaissa tarkoitettujen työterveyshuollon korvausten laskennallisten enimmäismäärien määrittelemisestä (1338/2004) säädetään yliopisto-opiskelijoiden terveydenhoidon yleisistä määräyksistä, tarpeellisista voimavaratarkistuksista, hyväksyttävistä kustannuksista ja korvauksen hakemisesta ja määräytymisestä sekä korvauksen suorittamisesta. Asetuksen 4 §:n mukaan YTHS:n tulee antaa Kansaneläkelaitokselle opiskelijakohtaisen laskennallisen enimmäismäärän määrittelemiseksi tarpeelliset tiedot erillisten ohjeiden mukaisesti tilikautta edeltävän syyskuun 15 päivään mennessä. Kansaneläkelaitos vahvistaa kahden kuukauden kuluessa hakuajan päättymisestä opiskelijakohtaisen laskennallisen enimmäismäärän, jota määriteltäessä otetaan huomioon edellisenä toimintavuonna korva-

uksen piiriin kuuluvat terveydenhuoltomenot ja niiden arvioitu kehitys sekä palvelutuotannon kehittämiseen tarpeelliset voimavarojen muutokset.

Opiskelijakohtainen laskennallinen enimmäismäärä määritellään ennakkohakemuksen käsittelyn yhteydessä jakamalla ennakkohakemuksessa tarkoitettujen tilikauden hyväksyttävät kustannukset sairausvakuutuslain 13 luvun 13 §:ssä tarkoitettulla opiskelijamäärällä.

Lopullista korvausta tili- ja toimintakaudelta YTHS hakee huhtikuun 30 päivään mennessä. Kansaneläkelaitos antaa säätiölle päätöksen lopullisesta korvauksesta kahden kuukauden kuluessa. Lopullista korvausta hakessaan YTHS esittää selvityksen säätiön toiminnasta ja kirjanpitoon perustuvista menoista Kansaneläkelaitoksen erikseen antamien ohjeiden mukaisesti.

Sairausvakuutuslain 13 luvun 13 §:n mukaan lopullinen kokonaiskorvaus on opiskelijakohtainen enimmäismäärä opiskelijamäärällä kerrottuna, kuitenkin enintään 63 prosenttia säätiön tili- ja toimintakauden rahoituksesta. Lopullista kokonaiskorvausta laskettaessa opiskelijamäärällä tarkoitetaan tilikauden ennakkokorvaushakemuksessa käytettyä terveydenhoitomaksun maksaneiden opiskelijoiden määrää.

Kansaneläkelaitos maksaa säätiölle ennakkomaksua kunkin kuukauden alussa ennakkopäätökseen perustuen. Kuukausittain suoritetaan ennakkomaksua sen verran kun arvioidaan riittävän sen kuukauden aikana maksettaviin säätiön maksuvalmiussuunnitelman mukaisiin menoihin. Jos kuukausittaisia ennakkoja on maksettu enemmän kuin toteutuneen toiminnan ja kirjanpidon perusteella maksettava lopullinen korvaus on, YTHS palauttaa liikaa saamansa määrän Kansaneläkelaitokselle.

Yliopistojen perustutkinto-opiskelijat osallistuvat terveydenhoidon kustannuksiin suorittamalla ylioppilaskunnan pakollisen jäsenmaksun yhteydessä terveydenhoitomaksun, joka oikeuttaa heidät käyttämään YTHS:n palveluja. Yliopistolain 46 §:n 3 momentin mukaan kaikki yliopiston opiskelijat, jotka on otettu opiskelijoiksi alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin, lukuun ottamatta tilauskou-

lutukseen osallistuvia opiskelijoita, kuuluvat ylioppilaskuntaan. Ylioppilaskunnan erityisenä tehtävänä on muun muassa osallistua tarvittaessa terveydenhuoltolain 17 §:ssä ja sairausvakuutuslain 13 luvun 11–14 §:ssä säädettyjen opiskelijan perusterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamiseen. Yliopistolain 46 §:n 4 momentin mukaan ylioppilaskunnan tarkoituksen ja tehtävien toteuttamiseen soveltuvasta toiminnasta aiheutuvat menot suoritetaan ylioppilaskunnan omaisuudesta ja toiminnasta saaduilla tuloilla sekä jäsenmaksuilla, joita ylioppilaskunnalla on oikeus määrätä ylioppilaskunnan jäsenten suoritettaviksi. Yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon järjestäminen YTHS:n palveluna on mahdollista yliopistolain mukaisen ylioppilaskuntien automaatiojäsenyyden ja jäsenmaksun perimisoikeuden vuoksi. Ammattikorkeakouluopiskelijoilla ei ole yliopisto-opiskelijoita vastaavaa velvollisuutta kuulua ylioppilaskuntaa vastaavaan yhteisöön.

2 Ehdotetut muutokset

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama työryhmä selvitti vuonna 2009 ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen kustannuksia ja järjestämistapaa. Työryhmä ehdotti ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen järjestämistä ensisijaisesti YTHS-mallin mukaan, jolloin YTHS tuottaa ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut oppilaitosten sijaintikuntien ja YTHS:n välisten sopimusten perusteella. YTHS on ilmoittanut olevansa halukas kokeilemaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä kahdella paikkakunnalla.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut 3 päivänä joulukuuta 2010 suunnittelu- ja toimeenpanoryhmän valmistelemaan, ohjaamaan ja seuraamaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden YTHS-mallin kokeilua. Työryhmän tavoitteena on selvittää YTHS-mallin soveltuvuutta ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistavaksi vuosina 2011–2014 toteutettavan kokeilun avulla sekä esittää loppuarvi-

oinnin perusteella jatkotoimenpideehdotukset. Tavoitteena on järjestää ja tuottaa ammattikorkeakouluopiskelijoille tarpeen mukaiset opiskeluterveydenhuollon palvelut kattavasti ja laadukkaasti yliopisto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhoitoa vastaavalla tavalla.

Eduskunta on myöntänyt omasta aloitteestaan vuoden 2011 talousarviokäsittelyn yhteydessä 750 000 euroa mainitun kokeilun järjestämiseksi. Sairausvakuutusmomentille on lisätty 180 000 euroa ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvän kokeilun aiheuttamiin sairausvakuutuslain mukaisiin kustannuksiin vuodelle 2011. Lisäksi momentille 33.03.63 Eräät erityishankkeet on lisätty 570 000 euroa, jolla eduskunnan mukaan on tarkoitus rahoittaa menot, jotka aiheutuvat mm. tila- ym. hankkeen käynnistämiseen liittyvistä kustannuksista.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeilun on tarkoitus olla kolmivuotinen ja sen on tarkoitus alkaa syyslukukauden alussa 2011. Järjestämistapakokeiluun osallistumisesta sovitaan kunnan tai perusterveydenhuollosta vastaavan kuntayhtymän ja YTHS:n välisellä sopimuksella, siten kuin terveydenhuoltolain 17 §:ssä säädetään. YTHS on tehnyt sopimuksen kahden kokeilupaikkakunnan (Seinäjoki ja Lappeenranta) kanssa. Nämä paikkakunnat valittiin kokeilusta kiinnostuneiden ammattikorkeakouluopiskelijakuntien joukosta. Sopimuskumppanien valinnassa YTHS:ä avusti kokeiluhanketta koskeva suunnittelu- ja toimeenpanoryhmä, joka määritteli yhteistyössä YTHS:n kanssa valintakriteerit paikkakunnille. Kokeilupaikkakuntien valinnassa painotettiin erityisesti kuntien, oppilaitosten ja opiskelijoiden sitoutumista kokeilun toteuttamiseen. Kokeilu edellyttää, että paikkakunnalla on tilat, jotka ovat muun muassa sijainniltaan tarkoituksenmukaiset opiskelijoiden terveydenhuoltopalvelujen ja tarvittavien tukipalvelujen järjestämiseen. Kokeilun keskeisenä tavoitteena on selvittää ja arvioida Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiössä käytössä olevan toimintamallin soveltuvuutta ammattikorkeakouluissa opiskelevien terveydenhuoltoon. Tämän takia kokeilupaikkakunnan, ammattikorkeakoulun ja YTHS:n

edellytetään tuottavan omalta osaltaan kokeilun arviointiin tarvittavat tiedot. Tarkoitus on myös, että ne ammattikorkeakoulupaikkakunnat, joilla YTHS kokeilee toiminnan järjestämistä, olisivat keskenään erilaisia, jotta ne tuottaisivat YTHS-mallisen terveydenhuollon soveltumisesta erityyppisiin ammattikorkeakouluihin.

Kokeilupaikkakunnista toisella on YTHS:n toimipiste ja toisella YTHS käynnistää toiminnan. YTHS:n ja kunnan väliset kuntasopimukset tehdään oppilaitoksen sijaintikunnan kanssa. Sopimus koskee niitä ammattikorkeakouluja, joiden pääpaikka sijaitsee kokeilupaikkakunnilla. Kokeiluun osallistuvilla ammattikorkeakouluilla on myös filiaalioppilaitoksia. Filiaalioppilaitosten sijaintikunnille voidaan mahdollisesti myöhemmin tarjota mahdollisuutta liittyä kokeiluun. Sopimukset hyväksytään viranomaisen toimesta terveydenhuoltolain 17 §:ssä ja aiemmin kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

YTHS järjestää kokeilupaikkakunnilla yliopisto-opiskelijoiden palveluja vastaavat sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:ssä tarkoitetut perusterveydenhuollon palvelut niille opiskelijoille, jotka ovat maksaneet vapaaehtoisen terveydenhoitomaksun. Ammattikorkeakouluopiskelijoilla ei ole yliopisto-opiskelijoita vastaavaa velvollisuutta kuulua ylioppilaskuntaa vastaavaan yhteisöön, joten pakollista terveydenhoitomaksua ei voida ilman erillistä lainsäädäntöä ammattikorkeakouluopiskelijoilta periä. Oppilaitoksen sijaintikunta sitoutuu kokeilun ajan järjestämään palvelut muulla tavoin niille opiskelijoille, jotka eivät ole maksaneet YTHS:n käyttöön oikeuttavaa terveydenhoitomaksua.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeilussa kokeiluun osallistuva kunta, sekä kokeiluun mahdollisesti osallistuva filiaalioppilaitoksen sijaintikunta sitoutuu maksamaan YTHS:lle kuntasopimukseen perustuvan opiskelijakohtaisen toiminta-avustuksen alueellaan sijaitsevan, kokeiluun osallistuvan ammattikorkeakoulun yksikön tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta (33,38 euroa/opiskelija vuonna 2011). Lisäksi kunta tai kunnan nimeämä taho suostuksensa mukaisesti sitoutuu maksamaan

terveydenhoitomaksua maksamattomien opiskelijoiden osalta opiskelijoiden terveydenhoitomaksua vastaavan osuuden (42 euroa/opiskelija vuonna 2011) ylimääräisenä toiminta-avustuksena. Muilta osin kokeiluun osallistuminen on tarkoitus rahoittaa nykyisellä rahoitusperiaatteella.

Sairausvakuutuslain perusteella Kansaneläkelaitos voi korvata YTHS:lle ainoastaan yliopisto-opiskelijoiden terveydenhoidosta aiheutuneita kustannuksia. Jotta ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeilun rahoitus vastaisi muun YTHS:n järjestämän opiskeluterveydenhuollon rahoitusta, ehdotetaan sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:ää muutettavaksi väliaikaisesti siten, että Kansaneläkelaitos voisi korvata YTHS:lle yliopisto-opiskelijoiden perusterveydenhuollon järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten lisäksi myös niitä kustannuksia, jotka syntyvät ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta. Lain 13 luvun 11 §:ään ehdotetaan lisättäväksi väliaikaisesti uusi 3 momentti, jossa tästä säädettäisiin. Korvausta maksettaisiin niiden järjestämistapakokeiluun osallistuvien ammattikorkeakoulujen tutkintoon johtavassa koulutuksessa olevien opiskelijoiden osalta, jotka ovat maksaneet vapaaehtoisen terveydenhoitomaksun ja saaneet näin oikeuden käyttää YTHS:n palveluita. Muutosehdotuksella mahdollistetaan eduskunnan vuoden 2011 talousarviossa ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltokokeiluun sairausvakuutusmomentille myöntämän määrärahan käyttö. Muutosehdotus ei sisällä asiallisia muutoksia korvattavan toiminnan sisältöön.

Kokeiluun liittyy sosiaali- ja terveysministeriön osoittamalla tavalla toteutettava seuranta ja arviointi. Arvioinnin tavoitteena on tuottaa tietoa sosiaali- ja terveysministeriön asettaman ohjausryhmän jatkotoimenpideehdotusten pohjaksi. Arvioinnin tavoitteena on saada tietoa palvelujen saatavuudesta, palvelujen käytöstä, toiminta- ja hoitokäytännöistä ja palvelujen hyväksyttävyydestä opiskelijoiden näkökulmasta. Tietoa halutaan myös palvelujen järjestäjän (kunta) ja tuottajan (YTHS) näkökulmasta. Lisäksi halutaan

tietoa kokeilun tuloksista liittyen opiskelijoiden hyvinvointiin ja opiskelukyvyn kehittämiseen. Arviointi sisältää kokeiluprosessin sekä kustannusten arvioinnin ammattikorkeakouluopiskelijoiden osalta. Kustannusten osalta tietoa tarvitaan kokonaiskustannuksista, muun muassa kokeilun kustannukset verrattuna yliopisto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kustannuksiin sekä kustannusten vertailu kokeilun ja kunnan järjestämän opiskeluterveydenhuollon välillä. Tarkoituksena on, että kokeilupaikkakuntien lisäksi arviointiin otetaan mukaan myös vertailupaikkakuntia. Vertailutietoa tarvitaan muun muassa terveydenhoitomaksun maksaneiden opiskelijoiden palvelujen tarpeesta ja palvelujen käytöstä suhteessa eimaksaneisiin opiskelijoihin. Vertailutietoa tarvitaan myös ammattikorkeakouluopiskelijoiden ja yliopisto-opiskelijoiden terveystalvelujen käytöstä. Arviointi tuottaa tietoa ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon kehittämiseksi.

3 Esityksen vaikutukset

Esitetyillä muutoksilla on valtiontaloudellisia vaikutuksia. Kokeilun toteutuessa esitetyssä laajuudessaan kahdella paikkakunnalla ja opiskelijoiden osallistumisasteen ollessa 100 prosenttia Kansaneläkelaitoksen sairausvakuutusrahaston sairaanhoitovakuutuksesta YTHS:lle maksettavat opiskeluterveydenhuollon korvaukset kasvavat vuositasolla arviolta 830 000 eurolla, josta valtio rahoittaa puolet eli 415 000 euroa. Loppuosa 415 000 euroa rahoitetaan työntekijöiltä, yrittäjiltä ja etuudensaajilta perittävällä sairaanhoitovakuutuksen maksuilla. Kokeilusta ei aiheudu korotuspainetta sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksuun, sillä taloudellinen vaikutus on sairaanhoitovakuutuksen kokonaisuuden kannalta vähäinen. Opiskelijoiden osallistumisaste vaikuttaa maksettavaan korvaukseen ja oletettavaa on, että kaikki opiskelijat eivät osallistu kokeiluun. Jos opiskelijoiden osallistumisaste on 80 prosenttia niin sairaanhoitovakuutuksen menot kasvavat vuositasolla noin 660 000 euroa, jonka valtio ja vakuutetut rahoittavat puoliksi. Jos opiskelijoiden osallistumisaste jää 60 prosenttiin on vuotuisen menonlisäys noin 500 000 euroa.

Vuonna 2011 kokeilu kasvattaa sairausvakuutuksesta YTHS:lle maksettavaa korvausta arviolta 360 000 eurolla, josta valtion osuus on 180 000 euroa. Eduskunta on myöntänyt vuoden 2011 talousarviossa sairausvakuutusmomentille 180 000 euron määrärahan, jotta kokeilu aloitettaisiin vuoden 2011 aikana. Tämä 180 000 euroa kattaa kokeilusta vuonna 2011 aiheutuvat kustannukset. Vuosina 2012–2013 sairausvakuutuksesta YTHS:lle maksettavat korvaukset kasvavat 80 prosentin osallistumisaseteella vuositasolla arvioiden 660 000 euroa, josta valtion osuus on 330 000 euroa. Vuonna 2014 kokeilu loppuu lukuvuoden päättyessä 31 päivänä heinäkuuta 2014 ja sairausvakuutuksen menot kasvavat arviolta 300 000 euroa, josta valtion osuutta on 150 000 euroa.

Muilta osin kokeilu rahoitetaan opiskelijoilta perittävällä vapaaehtoisella terveydenhoitomaksulla ja käyntimaksuilla, kuntien toiminta-avustuksella ja ylimääräisellä toiminta-avustuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö korvaa kokeilusta aiheutuvat tilavuokrat ja käynnistämiskustannukset momentilta 33.03.63 Eräät erityishankkeet. Kyseiselle momentille on varattu kokeiluun määrärahaa 750 000 euroa. Alustavien arvioiden pohjalta määräraha on riittävä käynnistämisen, tilavuokra- ja muihin hankekustannuksiin.

Esityksellä ei ole vaikutuksia kunnille peruspalvelujen järjestämiseen maksettavaan valtionosuuteen.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa. Valmistelun yhteydessä on kuultu keskeisiä palkansaajajärjestöjä, Suomen Yrittäjät ry:tä sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiötä. Niillä ei ollut huomautettavaa esityksen johdosta.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2011. Sitä sovellettaisiin sellaisiin ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta aiheutuviin kustannuksiin,

jotka syntyvät 1 päivänä elokuuta 2011 tai sen jälkeen.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeilun on tarkoitus olla kolmivuotinen. YTHS tuottaa kokeilupaikkakuntien ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon palvelut kokeiluun kuuluvina korkeintaan kevätlukukauden 2014 loppuun saakka. YTHS hakee tilikaudelta 2014 lopullista kokonaiskorvausta huhtikuun 30 päivään 2015 mennessä. Kansaneläkelaitos antaa päätöksensä kesäkuun 30 päivään 2015 mennessä tämän lain säännösten mukaisesti. Tämän vuoksi ehdotettu sairausvakuutuslainmuutos olisi voimassa 30 päivään kesäkuuta 2015.

6 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Kokeilun aikana perusterveydenhuollon palvelut tuotetaan opiskelijoille voimassa olevan lainsäädännön perusteella. Terveyspalveluiden 17 §:n 1 momentin mukaisesti kunnan on järjestettävä opiskeluterveydenhuolto. Yliopistojen ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto voidaan kuitenkin lainkohdan mukaan järjestää myös muulla Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston hyväksymällä tavalla. Kokeilupaikkakunnat tekevät terveydenhuoltolain 17 §:ssä tarkoitetulla tavalla YTHS:n kanssa sopimuksen palvelujen tuottamisesta.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa asettaa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännös ei kuitenkaan kiellä kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä. Olennaista on, voidaanko erotelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla (HE 309/1993 s.44).

Perustuslakivaliokunta on kokeiluhankkeita koskeissa lausunnoissaan korostanut, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrkiä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn. Perustuslakivaliokunnan lausuntojen mukaan kokeilu, jolla hankitaan tietoja ja kokemuksia tiettyjen suunnitteilla olevien uudistusten vaikutuksista, saattaa ainakin jossakin rajoissa muodostaa sellaisen hyväksyttävän perusteen, jonka nojalla muodollisesta yhdenvertaisuudesta voidaan tinkiä alueellisessa suhteessa. (esim. PeVL 58/2001 ja PeVL 23/1994)

Terveyspalveluiden 17 §:ssä määritellään opiskeluterveydenhuollon sisältö. Kokeilussa lain mukaista opiskeluterveydenhuoltoa tarjotaan kokeiluun osallistuville opiskelijoille YTHS:n tuottamana palveluna. YTHS tarjoaa lain mukaiset palvelut eikä palvelutason siten pitäisi erota kunnan järjestämisvastuusta. YTHS:n erityispiirteenä on erikoistuminen opiskeluterveydenhuoltoon ja nuoriin aikuisiin väestöryhmänä. Lähtökohtaisesti kokeilu ei siis aseta palvelujen osalta ammattikorkeakouluopiskelijoita keskenään eriarvoiseen asemaan. Lisäksi kokeiluun osallistuminen on opiskelijoille vapaaehtoista. Jos opiskelija päättää olla liittymättä kokeiluun, hän jatkaa kunnan järjestämien opiskeluterveydenhuoltopalveluiden piirissä.

Palvelujen järjestäminen kokeilun ajan toteutetaan voimassa olevan lainsäädännön puitteissa. Jotta myös rahoitusmekanismi ja rahoitusosuudet vastaisivat yliopisto-opiskelijoiden opiskelijaterveydenhuollon rahoitusta, ehdotetaan sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:ää muuttavaksi siten, että kokeilun ajan Kansaneläkelaitos voisi maksaa YTHS:lle korvausta sen järjestämästä ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta samoin perustein kuin se maksaa yliopisto-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta. Ehdotetulla muutoksella ei ole tarkoitus vaikuttaa opiskelijoille annettavan palvelun sisältöön tai laatuun. Ehdotetulla sairausvakuutuslain muutoksella on ainoastaan välillistä vaikutusta opiskelijoiden kannalta, koska väliaikainen lainsäädäntömuutos koskee Kansaneläkelaitoksen Yliopilaiden terveydenhoitosäätiölle maksamaa rahoitusta. Opiskelijan tulee saada tervey-

denhuoltolain 17 §:ssä tarkoitetut palvelut riippumatta palvelujen tuottajasta tai rahoittajasta.

Kokeilun tarkoituksena on saada kokemusperäistä tietoa YTHS:n toiminnan laajentamisesta ammattikorkeakouluopiskelijoihin. Tavoitteeltaan kokeilu liittyy myös läheisesti perustuslain 19 § 3 momentissa säädettyyn

riittävien sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämiseen ja terveyden edistämiseen.

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

sairausvakuutuslain 13 luvun 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään väliaikaisesti sairausvakuutuslain (1224/2004) 13 luvun 11 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 840/2005, uusi 3 momentti, seuraavasti:

13 luku

Työterveyshuoltoa koskevat korvaukset

11 §

Yliopisto-opiskelijoiden terveydenhoito

Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, sovelletaan myös niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat kunnan tai kunnan perusterveydenhuollosta vastaavan kuntayhtymän ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön terveydenhuoltolain 17 §:n 1 momentin nojalla tekemän sopimuksen perusteella ammattikorkeakoulu-

opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2011 ja on voimassa 30 päivään kesäkuuta 2015.

Tätä lakia sovelletaan niihin kustannuksiin, jotka ovat aiheutuneet ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeiluun osallistuvien opiskelijoiden perusterveydenhuollosta 1 päivän elokuuta 2011 ja 31 päivän heinäkuuta 2014 välisenä aikana.

Ennen lain voimantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 27 päivänä toukokuuta 2011

Tasavallan Presidentti**TARJA HALONEN**

Sosiaali- ja terveysministeri *Juha Rehula*